

GÄVLE-DALA NATUR

Binas sak är vår

- pollinerande insekter krävs för mat på bordet!

Cirka var tredje tugga vi äter och runt 70 % av grödorna vi odlar är helt eller delvis beroende av insektpollinering. Dessa ekosystemtjänster har många gånger större värde än honungen.

Utan bina skulle utbudet på våra matbord krympa betänkligt. Ny forskning från Lunds universitet visar dessutom att honung och honungsbinas mjölksyre bakterier kan komma att ersätta antibiotika inom vården, när problemen med resistens växer.

Vi måste dra nytta av det snabbt växande intresset för bin för att skapa bra miljöer, både i städerna och på landsbygden. En viktig faktor är att minska halterna av bekämpningsmedel - både för binas, mänsklighetens och ekonomins skull!

Läs hela debattartikeln undertecknad av bl a Johan Landgren, Olja för blåbär, och Mattias Ahlstedt, länsordförande Dalarna, på www.svd.se och Dalarnas hemsida.

På www.naturskyddsforeningen.se och Facebook Naturskyddsföreningen i skolan finns en fin film och övningar om bin.

Stoppa gasutvinningen kring Siljan

Den största orsaken till mänsklig påverkan på klimatet är förbränning av fossila bränslen. Inga nya fossila resurser kan öppnas för exploatering utan att riskera tvågraders-gränsen för vad planeten tål.

På spel står människors bostäder, försörjning och liv. Att företaget Igrene då vill utvinna gas kring Siljan är märkligt. Igrene hävdar att de prospekterar efter icke fossil gas och olja i Siljansringen som kontinuerligt fylls på. Detta är helt emot vedertagen vetenskap. Fossil gas är ändlig och "fylls på" efter miljontals år. Investera i framtiden och förbjud fossil utvinning i Sverige!

Läs hela debattartikeln på Dalarnas hemsida.

Sön 27 aug Söderhamn

Fräsch på riktigt

Upptakt inför Miljövänliga Veckan som fortsätter med temat Fräsch på riktigt, om hygienprodukter. Välkommen att få fakta, kampanjidéer och inspiration! Anmälan senast 22 aug via <http://alturl.com/r5bjm> Se inbjudan på Gävleborgs hemsida och Facebook Handla Miljövänligt Gävleborg. Spana även in ungdomskampanjen www.surfejs.se

---

23 sept Stjärnsund

Kurs i hyggesfritt skogsbruk

Allt fler skogsägare och virkesköpare efterfrågar skogsbruksmodellen "Hyggesfritt skogsbruk". Men vad innebär det, var kan man börja och hur går det rent praktiskt tillväga? Det får du svar på om du går denna endagskurs. Föreläsning inomhus med presentation av Lübeckmodellen och ekonomi Ut i skogen – hur tillämpas teorin rent praktiskt?

Deltagaravgift. Läs mer och anmäl dig på:
<http://stjarnsund.nu/e/kurs-i-naturnara-skogsbruk/>

LEDARE

Radikalaste föreningen?!

Naturskyddsföreningen är kanske bland det mest radikala i samhället. I dess stadga står att föreningen skall verka för att människans samhälle och verksamhet anpassas efter naturens förutsättningar.

Detta innebär att människan måste utgå från naturen och dess möjligheter och hålla sig inom dess begränsningar. Detta går helt på tvärs mot de föreställningar som dominerat under hela den industriella epoken. Där uppfattas naturen som underordnad människans önskemål, men samtidigt i princip oändligt stor. En evig ekonomisk tillväxt ses som möjlig.

Att det klot som planeten Jorden utgör inte kan leverera nyttigheter i ständigt större omfattning inser givetvis var och en. Industrialiseringen har dock skett under föreställningen att människans verksamheter endast är blygsamma i förhållande till planetens storlek. Forskare visar dock idag att människan nått, eller till och med i vissa fall överskridit, gränserna för vad planeten kan rymma. Människan har blivit den dominerande faktorn för planetens utveckling. Därmed förkastar de tankarna bakom samhällets organisering och inriktning så som vi känner dem sedan ett par hundra år.

De kommersiella och politiska etablissemangen kan inte hantera denna drastiska förändring. I stort sett allt som sägs och görs sker inom ramen för de gamla tankestrukturerna. Bättre och effektivare teknik uppfattas som en lösning på problemen. Ändå är det fullständigt självklart att detta inte undanröjer det faktum att naturen sätter gränser. Man behöver tänka om. Med sin grundhållning att människan skall anpassa sig efter naturens förutsättningar har Naturskyddsföreningen redan tagit det tankemässiga steget. Därför är det motiverat att se föreningen som radikalare än de flesta.

Det krävs en mental omställning för att klara utvecklingen framåt. Naturskyddsföreningen anvisar en väg för att främja en sådan. I stadgan står att föreningen skall verka för att väcka och underhålla känslan för naturen och dess värden, vilket är djupt insiktsfullt.

Kåre Olsson
Revisor Naturskyddsföreningen Dalarna

Ny e-postadress?

Meddela medlem@naturskyddsforeningen.se

Kontakta Kansli Gävle-Dala
Strandg. 10, 792 30 Mora

dalarna.naturskyddsforeningen.se
gavleborg-lan.naturskyddsforeningen.se

Skogsinventeringar Gävleborg

Gävleborgs län berörs inte av Skogsstyrelsens nyckelbiotopspaus, men skogsgruppen ordnar egna inventeringar och kurser. Se Gävleborgs hemsida och/eller Skogsgruppen Gävleborg på Facebook.

När och var: 10 juni Edsbyn, 2-3 sept Ljusdal

Anmälan: till två dagars inventering senast 25 aug via:
<http://alturl.com/2wego>

Filmtips på SVT Play: Sista skörden

Ekologiskt på förskolor i Gävleborg

25 förskolor av 50 tillfrågade svarade på enkäten gällande ekologisk mat och frukt som Naturskyddsföreningen Gävleborg skickade ut till förskolor i länet. De vanligaste ekologiska varorna var mjölk, bananer och gryn. Många har angett att de alltid har dessa varor ekologiska. Frukt, grönsaker, morötter, pasta och potatis var också vanligt att alltid ha ekologiska. Varor som aldrig är ekologiska var främst hårt bröd och köttprodukter, chark, fisk och kyckling. Även specialkost som t ex sojakorv, Quorn och maträtter baserade på Oatly angavs vara icke ekologiska.

Andelen ekologiskt varierade mycket:

	Ekol frukt %	Ekol mat %
Kommunala med egen kock	90-100	50-75
Övriga kommunala	25-100	0-30
Fria förskolor	10-100	0-90

Hela rapporten finns på Gävleborgs hemsida.
Mer info: nizanfahlander@hotmail.com, 070-646 10 42

Skogen som klassrum

Skolor i Gävle, Delsbo, Mora och Rättvik har hittills nappat på erbjudandet om gratis fortbildning i skogen. Det finns plats för några till. Läs mer på <http://www.naturskyddsforeningen.se/skola/skogen-som-klassrum>

Kansliet har ett nytt telefonnummer 0703-62 44 80, Bitte Bergvall

kansli.gavledala@naturskyddsforeningen.se
070-273 91 55 Lillian Lundin Stöt
0703-62 44 80 Bitte Bergvall

Nyinvigning av Hamra Nationalpark. Foto: Stefan Persson

26:e Augusti

Bussresa till Hamra Nationalpark

Urgamla skogar, stilla myrland och vilda forsar. Att vandra in mellan gammeltallarna är en resa bakåt i tiden, till skogen som den en gång var. Här finns orörda myrar och lavbehängd skog. En del träd är över 400 år gamla.

Hamra nationalpark ligger i ett vågigt urbergslandskap med mjuka berg i Ljusdal i Gävleborgs län. Hit styr vi en bussresa och guidad vandring för alla medlemmar i Gävle-Dala området. Självkostnadspris för resa och lunch. Se inbjudan på båda länens hemsidor.

Anmälan senast 15 augusti på:
<http://alturl.com/s2koa>

Läs mer om parken på <https://www.sverigesnationalparker.se/park/hamra-nationalpark/>

Erbjudande om guidning för nyanlända

- Under vandringen kommer jag prata om svenska naturförhållanden, allemansrätten och naturens effekt på hälsan, berättar Mesud Djangoi. Vi kommer att undersöka aktuella växter; smaka, lukta, titta, känna på dem. Vi kommer också leta växter, örter, svampar, bär som är ätbara.

Ni får gärna vara med och vandra med mig i naturen. Ring 0736-15 85 15 och boka en tid. Jag bor i Mora men kan resa inom hela Dalarna.

Kraftsamling skog!

Var med och inventera naturvärden i de områden där Skogsstyrelsen tagit "paus" med att registrera nyckelbiotoper. Det blir korta inventeringskurser under maj-juli och inventeringar av skog under juni-september.

- Den information vi samlar under sommaren kommer vi att använda för att bevakna avverkningsanmälningar och för politisk påverkan, säger Natalie Toft, koordinator på Västerbottens kansli. Du behöver inte ha några speciella förkunskaper för att hjälpa till. Insatsen drivs av Naturskyddsföreningens länsförbund i Norrbotten, Västerbotten, Jämtland/Härjedalen, Västernorrland och Dalarna.

Kontaktperson: Natalie Toft 076-143 95 44,
natalie.toft@naturskyddsforeningen.se

Kurser
17-18 juni Jämtland
1-2 juli Västerbotten

Inventeringar 2-7 dagar
5-18 juni
19 juni-2 juli
3-16 juli
17-30 juli
31 juli-13 aug
14-27 aug
28 aug-10 sept
11-24 sept

Anmäl ditt intresse via:
<http://alturl.com/4iyn9>

Foto: Stefan Persson

Bli Natursnoksledare!

Vill du upptäcka natur ihop med barn och deras vuxna?
Bli snokledare.

Kumla 19-20 aug
Växjö 2-3 sept
Eskilstuna 16-17 sept
Tiveden 23-24 sept
Karlshamn 14-15 okt.

Mer info natursnokarna@naturskyddsforeningen.se 08-702 65 15

Roll-ups att låna

Under Naturskyddsföreningens rikskonferens i Skövde fick alla länsförbund visa upp sig i en monter.

Till utställningen togs två roll-ups för Gävle-Dala fram. Dessa finns nu att låna från reg. kansliet till olika evenemang.

Trevlig länsstämma för Gävleborg i Gysinge

Carolina Klüft från riksstyrelsen berättade om det nationella arbetet med bland annat nytt medlemsrekord, ny grafisk profil, nya verksamhetsriktlinjer och projekt om båtottenfärger, Klimatmaxa, Fräsch på riktigt, Agenda 2030 och Global Action Week – ekomat.

Vi fick en guidning på Naturum där Jennie bland annat visade en bäverhydda som man kan krypa in i. Färnebofjärdans nationalpark är unik tack vare mycket vatten och översvämningsområden, ett mosaiklandskap, limes norrlandicus och att alla svenska hackspettar finns här.

Vi fick också lära oss att uterbajns luktar viol! Naturskyddsföreningen har ett projekt för vitryggig hackspett här. Området är ett av landets fem biosfärområden och ett av landets 33 naturum. De förväntar sig 20 000 besökare i år.

På promenaden fick vi bland annat se en maffig ek, bohål av spillkråka och en bäverhydda. Tyvärr var det lite för tidigt för både sumpviol och paddlek.

Gävleborgs miljöpris till äppelträdets beskyddare

Naturskyddsföreningen Gävleborgs miljöpris gick i år till Sylve Rolandsson och Bo Hedblom med motiveringen: Hängivna, energiska och uthålliga skyddare av det numera rikskända äppelträdet i Gävle.
– Trädet är en symbol för alla former av naturskydd, sa Sylve. Vi funderar på att skriva en bok om hur kampen gått till genom åren.

Gävleborgs nya styrelse

Till ny ordförande i länsförbundet valdes Stig Hammarsten, Gävle. Denise Fahlander avtackades efter 8 år i styrelsen. Till styrelseledamöter på 2 år valdes:

Daniel Ekblom, Bjuråker (omval), vice ordförande
Inga-Lill Carlsson, Järvsö (nyval), sekreterare
Veronika Engelman, Forsa (nyval)

Dessa kvarstår 1 år:
Ann Horn, Forsbacka, kassör
Sara Bodlund, Söderhamn

Till suppleanter för 1 år:
Jenny Olsson, Gysinge (nyval)
Hans Levander, Delsbo (omval)
Ulla Persson, Delsbo (omval)

Delar av styrelsen. Fr v Hans, Inga-Lill, Ann, Ulla, Stig och Jenny.

Fr v Pelle, Margareta, Mattias, Monika, Thord, Gun, Gunilla, Karin och Ulf.

Dalarnas nya styrelse

Ordförande	Mattias Ahlstedt, Bjursås
Falun	Gunilla Roos
Mora	Ulf Jernberg
Rättvik	Margareta Wikström
Avesta	Kristina Hallin
Vansbro	Thord Lindkvist
Borlänge	Linnea Hedman (nyval)
Orsa	Birgitta Blomberg Quintino (fyllnadsväl)
Ålvdalen & Malung-Sälén	Vakanta

Dessa ledamöter kvarstår ett år:

Hedemora	Johan Hallberg
Säter	Karin Stigsdotter
Gagnef	Pelle Florell
Rättvik	Gun Kallur (kassör)
Leksand	Annika Varghans
Västerbergslagen	Monika Utter

Dalarnas miljöpriser helt i skogens tecken

Lyckosparkarna 2017 gick till Leif Öster och Bengt Oldhammer:

Leif Öster är en föredömlig skogsägare som står upp för skogens alla värden genom att bruka sin skog hyggesfritt. Han inser också naturens värde för ekoturism genom att skapa möjligheter för besökande att ta del av sköna skogsmiljöer.

Och Bengt Oldhammer för sin stora kunskap och sitt uttröttli-

ga engagemang att inventera gammelskogar och kämpa för deras skydd. Inte minst som entusiastisk redaktör för 16 författare och 50 illustratörer till boken "Skogslandskap farväl".

Miljösvikarpriset Kängan gick till: Herman Sundqvist, generaldirektör för Skogsstyrelsen, för beslutet att sluta registrera nyckelbiotoper (skyddsvärda skogar) – ett enormt svek mot naturvärden. När ordet vård togs bort från Skogsvårdsstyrelsen blev myndigheten vårdslös! Han fick diplom och boken "Skogslandskap farväl"

Dalarnas stämma med stor satsning på skog

Naturskyddsföreningen Dalarnas länsstämma hölls på Stiftsgården den i Rättvik. Det bjöds på vårfågelspaning längs Siljan och besök på Naturmuséet samt fika med bakelser i form av bombmurklor.

Stämman antog ett uttalande: När den statliga myndigheten Skogsstyrelsen drar ner på sina nyckelbiotopsinventeringar, då satsar Naturskyddsföreningen Dalarna av egna pengar på inventering av skyddsvärda skogar.

En motion om storsatsning på skogsinventering bifölls, med ett maximalt belopp på 200 000 kr.

– Jag har försvarat hormoslyr och att hugga bort biologisk mångfald, men när skogsfolk blir gamla undrar de ofta vad de gjort, sa miljöpristagaren Leif Öster. Dagens skogsbruk fungerar inte!

– Fult är ofta fel! Se bara på det nya kalhygget längs rv 70 vid Tällberg.

– Naturskyddsföreningen pratar om biologisk mångfald. Jag pratar om skogsägarens ekonomi, men vi kommer till samma slutsats. Den gamla skogen är värdefull där den står.

– Turismen är vår bästa exportvara och turister tycker inte om hyggen, fortsatte Leif.

Besöksnäringen har tre gånger fler anställda och betalar mycket mer i skatt än skogsnäringen. Det är "fake facts" att skogsnäringen betalar den svenska välfärden, ger 200 000 jobb främst i glesbygd och att skogsbruket är en kolsänka. I själva verket sysselsätter skogsnäringen ca 57 000 personer nära kusten och stora städer och det är en mycket liten del som går till sågade trävaror och därmed kan räknas som kolsänka.

Boken "Skogslandskap farväl" har fått fina recensioner och säljer väldigt bra. Leif Öster använde sina prispengar till att köpa böcker!

Tjäder i Färnebofjärden

1. De sju lekplatser som inventerats har få spelande tjädtrar, 1-2 st
2. Tjädern har minskat oroväckande i nationalparken och dess närhet på tidigare avverkningar i olikåldrade naturskogar
3. Den skog som vuxit upp består till stor del av gran som starkt missgynnat tjädern
4. Kvarvarande lämpliga tjäderspelsplatser har för liten areal
5. Ingenting talar för en ökning av tjäder på senare tid

/Göran Rönning och Bengt Oldhammer

Hela rapporten finns att läsa på <http://www.lansstyrelsen.se/Gavleborg/Sv/publikationer/2016/Pages/tjaderns-framtida-mojligheter-i-farnebofjardens-nationalpark.aspx?keyword=tjader>

KALENDARIVM

10/6 GÄVLEBORG Under ledning av Stefan Olander ska vi besöka och inventera i ett stort skogsområde vid Tälningån. Det är ett av de större områden som vi har med i vår databas över områden som kan vara skyddsvärda. Alla är välkomna, ta med matsäck och lämpliga kläder. Samling kl 10 vid Flaxnan i korsningen väg 296 och väg 50 Syd Edsbyn.För info ring Stefan 070-569 26 90. Ta med rejält med matsäck.

10/6 MORA Familjedag på Liljeholmens Bondgård i Våmhus Lördag 10.00-14.00. Kom och se på gårdens hästar, höns, hundar, får och grisar kl. 10.00. Föreningen bjuder på hästskjuts och fika, till barnen korv och saft. Läs om gården på www.liljeholmensbondgård.se

10/6 ORSA Skåda dagfjärilar med Felix Fotling. Samling kl. 14.00 vid gamla biblioteket. Ledare Roland Öjeskog 070-245 53 75

10/6 MORA Nattsångare Lördag 21.00-23.45 Vi lyssnar på nattsångare som näktergal och busksångare. Samling vid kajen kl. 21.00

11/6 BOLLNÄS-HANEBO-VOXNA DALEN VARGJÄGARENS KOJA Vi besöker vargjägarens koja i anslutning till Ejhedens ekopark. Jan Hedman guidar under dagen. Samåkning från Norra torget, Edsbyn kl. 09.15. Korsningen Norra Blommaberg kl. 10.00. Ta med fika! Har du frågor? Ring Stefan tel. 070-55 22 162.

17/6 ORSA Naturutflykt till skogsreservatet Tjåberget Samåkning från gamla biblioteket kl. 9.30. Ta med matsäck. Ledare Jonas Brus 0250-552 721. Samarr. Med Friluftfrämjandet

18/6 HANEBO Utflykt till Långnäsuddens Naturreservat I och på vägen dit kollar vi på ovanliga blommor och fåglar. Kl. 09.00 träffas vi på parkeringen vid ICA i Kilafors och 9.20 vid Slogs kyrka för samåkning. Ta med fika! Har du frågor? Ring Kent 070 3501992

18/6 SÄTER Blomstervandring i Säter Vilda Blommornas Dag Söndag kl. 10.00-16.00. Staffan Jansson leder en vandring i samarbete med DABS, Dalarnas Botaniska Sällskap. Samling Prästgårdesskolan kl. 10.00.

18/6 ORSA Naturandakt med Orsa Församling Samling kl. 10.30 vid kyrkan för färd till blomsterängen. Se annons en vecka innan. Efter andakten firar vi De vilda blommornas dag med blomstervandring. Ledare Roland Öjeskog 070-245 53 75

18/6 AVESTA De vilda blommornas dag, Guidad tur längs Älvpromenaden. Start kl. 10.00 vid kyrkbron, Högbosidan. Fika vid Åsbobrons fäste. Start kl. 12.00 från Åsbobron med riktning kyrkbron, Högbosidan.

18/6 MALUNG-SÅLEN Vilda Blommornas Dag Vi åker till ett fint ställe för att beundra växtligheten och mer info om denna aktivitet kommer. Håll utkik på vår hemsida och Facebooksida samt i Malungsbladet!

18/6 BORLÄNGE De vilda blommornas dag” Samling Gammelgården i Borlänge kl. 10.00. Vi går efter älven och i ravinerna mot Bullerforsen och tillbaka till Gammelgården. Rejäl promenadskor rekommenderas. Sören Nyström och Anders Janols visar oss på blommor m.m. Vi beräknas tillbaka ca 12.15. Ev. medhavd fika intas lämpligen vid Gammelgården. Kontaktperson. Kristina Berggren 0243-21 93 15

18/6 RÄTTVIK Vilda blommornas dag i Rättvik Samling söndag 18 juni kl.10 på Stiftsgårdens parkering, Rättvik. Gunnar Hagelin guidar oss till några sällsynta växtlokaler i omgivningarna. Ta med fika!

18/6 NORDANSTIG De vilda blommornas dag med blomstervandring runt Brattåsen i Gnarp. Ta med eget fika! Hoppskogen kl. 10. Ann-Christin Jäderholm, tel. 0705 39 14 35

18/6 GAGNEF De vilda blommornas dag Träffas vid Dalviks kvarn, Djurås kl. 9.00 Förra året besökte vi underbara blomsterängar i Bodarna. Vilket målet blir i år beslutas senare. Vandringsledare. Inge Palmkvist. Kp. Pelle Florell 0241-61 590.

18/6 HOFORS-TORSÅKER De vilda blommornas dag. Vi tar en promenad runt Hammardammen för att titta lite närmare på de växter som finns i vår vardagsnatur. Här har vi omväxlande miljö med sjöstrand, barrskog, rinnande vatten, vägkanter och närhet till bebyggelse. Det betyder att vi har en stor variation av vilda växter. Nicklas Gustavsson och Margareta Kling leder vandringen. Möts vid Hammardammen kl. 10.00. Ta med fika för en rast, förhoppningsvis i härligt sommarväder.

18/6 LEKSAND Vilda blommornas dag i Åhl-Tällberg. De vilda blommornas dag är Sveriges, och Nordens, mest omfattande officiella blomstervandring. Under en och samma dag går tusentals människor på blomstervandringar i Sverige, Norge, Finland, Island, Danmark samt Färöarna och Grönland. Upplev atrikedomen i vårt landskap! Samling vid Kulturhusets parkering i Leksand för samåkning, preliminär tid kl. 10.00. Kontakt. Åke Tidigs 076-824 73 29. leksand.naturskyddsforeningen.se

18/6 VOXNA DALEN De Vilda Blommornas Dag, Mållongstuga. Bland annat finns en av Hälsinglands få lokaler för smörbollar här och vi får historik om platsen. Samling kl 9. Vägskälet till Mållongstuga vid väg 50, strax norr om Skålsjön. Stefan Olander 070 569 26 90.

27/6 MALUNG-SÅLEN Vandring till Gnupen Samling. Affären i Öje kl. 9.00 Vi vandrar upp på Lybergsgnupen och njuter av den milsvida utsikten som alltid får en att tappa andan en smula!

28/6 FALUN Blomstervandring på Göras Kalles Lind, blomsteräng i Sågsbo, Bjursås kl. 18. Gunnar Kihlberg och Hannele Junkala guidar oss bland blommor och blad. Lär dig nyckla och artbestämma blommor med hjälp av en flora. Ta med fika, en flora och lupp (om du har). Samåkning från gamla postenparkeringen, Falun, kl. 17.30. Info: Gunnar Kihlberg, 076-819 32 71. Plats: Ängen vid Sågsbo 34.

29/6 MORA Blomstervandring på Sollerön Vi vandrar längs Norrvikens stränder och ser vad som slagit ut. Samling vid Sollerö Kyrka. Ta med stövlar och matsäck. Hans 0250-211 75

Någon gång i juli LEKSAND – Skogsfrun på Draggberget. Se vår webbplats för närmare information: leksand.naturskyddsforeningen.se

1/7 ORSA Kurs i lieslätter på Knutar Einars äng. Samling vid Lisselhedsvägen (vänster om väg 45) nedanför Knutar-Einars äng i Lindäng- et. Redskap, slipning av liar och slätterövningar. Avgift 100 kr. Max 10 deltagare. Ledare Roland Öjeskog 070-245 53 75, Håkan Rundström 070-665 13 85

2/7 GAGNEF Tansvägga naturreservat Vi träffas vid Dalviks kvarn, Djurås kl. 8.00 Alternativ samling. Rhodos, Mockfjärd 8.10. Vi besöker det spektakulära reservatet söder om sjön Tansen. Vi vandrar strövstigen runt i reservatet där pilgrimsfalken åter häckar. Vi passerar flera branter bl.a. Predikstolen. Kontaktperson. Pelle Florell 0241-61590

2/7 MALUNG-SÅLEN Upplev Fenningberget med Mats Nordhag Samling sjukstugan i Malung kl. 9.00. Mats Nordhag håller i en guidad tur i naturreservatet Fenningberget där vi får lära oss mer om skogen och dess invånare. Fika medtages!

8/7 ORSA Slättergille på 10 ängar. Slätter börjar kl. 8.00 alla dagar. Vi håller på cirka tre timmar. Du är välkommen även om du inte kan komma exakt på klockslaget! Vi bjuds på fin gemenskap och gott slätterfika. Slätterfrukost serveras vid lördagsslätten. Ledare Roland Öjeskog 070-245 53 75, Håkan Rundström 070-665 13 85

8/7 Lör. Grafskänget Skattungsbyn
11/7 Tis. Lundins äng i Stenberg
15/7 Lör. Brändan Åberga
18/7 Tis. Frisks äng Bjus
22/7 Lör. Knutar Einars äng Lindängen
25/7 Tis. Knutargården Hansjö
29/7 Lör. Hällbergs fåbodar
1/8 Tis. West äng Kallmora
5/8 Lör. Ängens dag i Ljotheds fåbodar
8/8 Tis. Hackgården Nederberga
12/8 Lör. Grafskänget Skattungsbyn

9/7 SÄTER Småkryp i Säter Småkryp i vått och torrt Söndag 14.00-16.00. Vi letar i vatten och lyfter stenar även på land. Samling Säterdalen kl. 14.00.

15/7 GAGNEF Vandring öster om Gröntuv Vi träffas vid ICA Gagnefs-hallen kl. 9.00 Alternativ samling. Sörängsdammen, Gröntuv 9.15. Vi vandrar via fåbodarna Solsbuan, Tjärnbuan och Svensbuan längs Surenån tillbaka till Sörängsdammen, ca 12 km. Kontaktperson. Åke Tidigs 076-82 47 329.

29/7 (prel.) MALUNG-SÅLEN Slätterkurs på Västagården i Lima Mer info om denna aktivitet kommer, håll utkik på vår hemsida, på vår Facebooksida samt i Malungsbladet.

29/7 FALUN Slätter på nya ängen i stadsparken, Falun, kl. 9.00 Slätter med lie och hässjning. Vi har liar och räfsor om du inte har och vill prova på. Har du en lie som behöver slipas gör vi det åt dig. Vi instruerar och hjälper dig som är nybörjare. Ta med dricka, vi bjuder på fika och varm dryck. Ängen ligger precis nedanför dagisbyggnaderna i överkant av stadsparksskogen. Info Patric Engfeldt, 070-473 84 93

29/7 BORLÄNGE Slätter av Tures Äng Dags att slå vår fina äng i Tuna-Hästberg och njuta av sommaren! Redskap finns att låna men om du har egen räfsa och lie så ta gärna med dem. Föreningen bjuder på smörgås men ta med eget kaffe/te. Anders Janols har enbärdrickan redo. För de morgonpigga är det samåkning från Maserhallens parkering kl 6.30 men det går bra att komma senare till Tures Äng också! Kontaktperson Kristina Homman 0243-184 84 eller 072 227 39 61

30/7 VANSBRO Slätterdag vid Lisskvarngården Nås Slätter med hästar, lieslätter, höhässjning av hö och blomstervandring med Bengt Ehnström. Kl. 15.

5/8 GAGNEF Örjasängets naturreservat Vi träffas vid Dalviks kvarn, Djurås kl. 9.00 Alt. samling. Rhodos, Mockfjärd 9.15, ICA, Floda 9.25 eller Tempo, Björbo, 9.35. Reservatet ligger ca 10 km sydöst om Björbo. Vi strövar runt i reservatet, som bl.a. är känt för god tillgång på tjäder. Åter senast 15.00. Kp. Åke Tidigs 076-82 47 329.

5/8 FALUN Ängens dag med slätter på Göras Kalles Lind, Bjursås, kl. 9.00 Traditionell slätter med lie och hässjning. Var du med på blomstervandringen tidigare kan du hjälpa till att upprätthålla den fina ängen. Ta med lie och räfsa om du har, annars lånar vi ut och visar hur man gör för den som är nybörjare. Slipsten finns på plats. Vi bjuder på fika, men extra vatten kan vara bra vid varmt väder. Samåkning från Gamla postenparkeringen kl. 8.30 eller kom direkt på plats kl. 9.00. År du morgonpigga kan du tjuvstarta med några av oss kl. 7.00. Plats Sågsbo 34, Bjursås. Info:Mattias Ahlstedt, 0730-39 54 61

5/8 LEKSAND – Fladdermusexkursion. Vi ger oss ut i sensommar-natten och lyssnar och spanar efter fladdermöss. Samling. Norsbro kl.22.00. Kontakt. Sören Stenberg 0247-349 93.

5/8 VÄSTERBERGSLAGEN Vi slår en liten vändplan vid Nedre Pundet, 7,5km från Norhyttan efter vägen mot Gänsen. Tag med lie eller räfsa, men vi har redskap att låna också. Ev. byte av datum vid dåligt väder. Upplysningar Monika Utter tel. 0240-37542.

5/8 SANDVIKEN FLADDERMUSEXKURSION Tillsammans med Jonny de Jong kommer vi att vara ute och leta efter fladdermöss! Titta på vår hemsida och facebooksida för uppdaterade uppgifter närmare dagen.

6/8 HUDIKSVALL Slätter på Håsta äng. Vi träffas och gör en insats för ängen vid Håsta. Slätter med räfsning och fika i det gröna. Kom när det passar, fler behövs! Redskap finns. Håsta äng, Hästhagsv. Från kl. 9.00 till tidig em. Info Sven Carlberg 07030-54 68 11

6/8 BOLLNÄS Slätter vid Blixts Välkommen till vår slätter vid Blixts i Nordsjö utanför Vallsta. Vi börjar kl. 08.00 på morgonen. Medtag egna liar och räfsor om ni har, annars finns det räfsor att låna. Även om vi bjuder på lättare förtäring så ta med egen matsäck. År du osäker på vägen ring Per-Erik, tel. 0278-260 89 eller 073-055 31 90.

9/8 HANEBO Slätter i Lötbodarna Slättern börjar kl. 17.28 vid Utigårns fåbodstuga Lötbodarna som ligger efter vägen mot Tönsen, Kilafors. Ta gärna med lie, räfsa och/eller högaffel. Du är VÅLKOMMEN även om du inte kan delta i slättern Ta med något att dricka ur och något att sitta på, alla blir bjuden på fika. Kent tel. 070-3501992 svarar på frågor om slättern.

13/8 LEKSAND – Bastbergsgropen. Samling vid Kulturhusets parkering i Leksand för samåkning, preliminär tid kl. 10.00. Kontakt. Per Knies 073-688 36 01. leksand.naturskyddsforeningen.se

13/8 GAGNEF/VANSBRO Mosselbodarna, Dala-Floda Vi samlas vid Dalviks kvarn, Djurås kl. 9.00 Alternativ samling. Rhodos, Mockfjärd 9.10 eller ICA Dala-Floda 9.20. Även samåkning från Nås Kyrka kl 09. Mosselbodarna är en ovanligt utspridd fåbod i Nordanbergets sydsluttning ca 5 km nordväst om Dala-Floda. Det är en av Gagnefs största fåbodar. Ledare. Bengt Ehnström, Nås. Kontaktperson Pelle Florell 0241-615 90.

13/8 HANEBO Ängsslätter i Stugubacken Slättern börjar vid 8-tiden på morgonen. Du är välkommen när det passar dig och jobbar så länge du har tid och ork. Ta med mugg för NF Hanebo bjuder på kaffe, te, saft och smörgåsar som tack för hjälpen. Ta gärna med något i slättersammanhang användbart redskap. Kent tel. 070-3501992 svarar på frågor om slättern.

13/8 VÄSTERBERGSLAGEN Alla som vill se finnklinten blomma i Sporrberg samlas på Mossplan mitt emot ABB i Ludvika kl. 10.00 för samåkning! Kontaktperson Monika Utter tel. 0240-37542.

13/8 BOLLNÄS Slätter vid Vittsjön Samling kl. 09.30 vid vägskälet i Vittsjön. Medtag redskap och fika. Finnskogsriket i samarbete med NF Bollnäs. Vi hjälps åt för att bli klar med varsin äng. För information ring Maths tel. 070-566 01 68 eller Per-Erik tel. 073-055 31 90.

19/8 ORSA Skåda nattfjärilar med Felix Fotling. Samling kl. 20.00 vid gamla biblioteket. Ledare Roland Öjeskog 070-245 53 75

19-20/8 KUMLA Natursnoksledarkurs

20/8 SÄTER Skogsutflykt Utflykt till någon intressant plats i Säter eller närliggande kommuner Söndag 10.00-16.00 Vi letar lavar, mossor mm. Samling Gruvplan, nedgången till Säterdalen 10.00.

23/8 MORA Medlemsmingel Tingsnäs Onsdag 18.00-20.00. Välkommen till en medlemskväll där vi bjuder på mat, fika och trevlig samvaro. Samling vid lekplatsen vid Tingsnäsbadet.

26/8 ORSA Livet i Siluren - om våra vattenmiljöer och dess invånare Samling vid gamla biblioteket. Fältklädsel. Ta gärna med fika. Ledare Anders Bruks

26/8 LJUSDAL

Länsförbundet anordnar en resa till Hamra nationalpark under guidning av Stefan Olander. Anmälan senast 15 Augusti via: <http://alturl.com/s2koa> och mer info på länsförbundets hemsida: www.gavleborg-lan.naturskyddsforeningen.se/

27/8 SÖDERHAMN Upptakt inför Miljövänliga Veckan. Anmälan via <http://alturl.com/r5bjm>

En lördag i september - ORSA Ringmärkarmorgon Lindångets fågelområde vi fågelplattformen kl. 7.00-11.00, Se annons i Orsakompassen. Kontakt, Per Ax 070-306 89 77

Början av september AVESTA svampexkursion med Åke Helander

2/9 ORSA Svamputflykt med Ewa och Leif vi plockar svamp, lär oss några och lagar tillsammans en maträtt. Samåkning från gamla biblioteket kl. 10.00. Ta med svampkorg, kniv och någon grönsak till rätten. Ledare Ewa och Leif Andersson 0520-417 21

2/9 HOFORS-TORSÅKER Lavar på lövträd Varje höst brukar vi ha en lavutflykt med Nicklas Gustavsson. I år ska vi titta närmare på de gamla, stora lövträden i bruksparken i Hofors. Vi tar en promenad i den vackra miljön och tittar på vad som växer på träden. Ofta tar det lång tid för lavar att börja växa. Därför kan det vara extra spännande att titta på vad som finns i området med gamla träd som här. Vi möts vid Konserthallen kl. 10.00. Ta med fika för en rast!

2/9 DALARNA Skogens Dag i Rankhyttan

2-3/9 GÄVLEBORG Inventeringskurs med övernattnig i Ljusdalstrakten. Anmälan senast 25/8 via <http://alturl.com/2wego>

3/9 BOLLNÄS Naturens och Flottarledens dag En dag för ung som gammal vid Flottarkojan i öräng. Kl. 12.00-15.00. Följ skyltning från Sörängs skola. Underhållning vid flottarkojan och försäljning av fika, mat. Tipsrunda, Aktiviteter för barnen: Fiske, vi håvar insekter. Deltagande barn får en lupp som present. Kontakt: Torbjörn, tel. 0278-300 19 eller 070-373 58 18. Per-Erik, tel. 073-055 31 90. Samarrangemang med Flottarleden Runemo Söräng.

3/9 GAGNEF Helgässkogens naturreservat Vi träffas vid Dalviks kvarn, Djurås kl. 9.00 Reservatet ligger uppe på Helgåsbergets höjdpå söder om Lilla Helgås. Större delen av det 144 ha stora reservatet ligger i Ål socken, men den södra delen går in i Gagnef. Skogen domineras av gammal tallskog och myrar. Det är bilväg ända upp till reservatet. Kontaktperson. Åke Tidigs 076-82 47 329.

8-10/9 SVERIGE Kulturarvsdagen samordnas av Riksantikvarieämbetet. www.raa.se

9/9 BORLÄNGE Svamputflykt med Skogsrisikan kl. 10.00 samlas vi vid Oberget mellan Ornäs och Tomnäs för svamputflykt. I samverkan med Naturskyddsföreningskretsarna i Borlänge och Falun samt Skogsrisikan. Kontakt Linnea Hedman 076-8074503

10/9 LEKSAND Fregåsberget. Samling vid Kulturhusets parkering i Leksand för samåkning, preliminär tid kl. 10.00. Kontakt. Annika Varghans 076-126 05 08. leksand.naturskyddsforeningen.se

17/9 SÄTER Upptäcktsfärd till Gustafs Söndag 10.00-15.00. Vi tittar på intressanta ställen bland annat vid Mora by. Samling Gruvplan, nedgången till Säterdalen kl. 10.00 eller ICA Gustafs kl. 10.15.

17/9 HANEBO Höstutflykt i svampskogen Utflyktsmålet är inte bestämt ännu men vi kan garantera en fin naturupplevelse. Kl. 9.00 träffas vi på parkeringen vid ICA i Kilafors för samåkning. Ta med fika! Har du frågor? Ring Kent 070-3501992

17/9 GAGNEF Vandring söder om Bäsna Vi träffas vid Dalviks kvarn, Djurås kl. 9.00 Alternativ samling. F.d. affären i Bäsna 9.10. Vi vandrar efter de gamla vandringslederna till Lindbodarna. Därifrån via Sälltjärn, Gångmyrberget och Köttleberget tillbaka till Bäsna. Längd ca 12 km och tillbaka i Bäsna senast kl. 15.00. Kontaktperson. Åke Tidigs 076-824 73 29.

17/9 FALUN Natursnokarna har höstens första naturutflykt med barn och föräldrar. Vi letar efter SMÅDJUR, sniglar, skalbaggar eller annat intressant som vi kan hitta. Kl. 10.00-12.00. Samling ovanför P Rottneby Naturreservat. Ta med eget fika, men vi bjuder på blåbärskakor! Kontakt: Eva Bååth-Holmqvist, 070-3551198

16-17/9 ESKILSTUNA Natursnoksledarkurs

23/9 STJÄRNSUND Kurs i hyggesfritt skogsbruk. <http://stjarnsund.nu/e/kurs-i-naturnara-skogsbruk/>

23-24/9 TIVEDEN Natursnoksledarkurs

Riks kampanjer

Vecka 22-23. En värld utan bin – hur blir den?
Vecka 26-27. Cocktaileffekten i Östersjön – Vi påverkar i Almedalen
Vecka 30-31. Ängens dag
Vecka 32. Inför skolstart
Vecka 35. Framtidens vattenkraft
Vecka 36-37. Lunchvego

Program andra naturföreningar:

Dalarnas Botaniska Sällskap (växter).
<http://dalafloren.se/program.htm>

Dalarnas Ornitologiska Förening (fåglar).
<http://birdlife.se/dalakalendern/>

Entomologerna (insekter).
<https://www.sites.google.com/site/efidov/foreningsprogram>

Skogsrisikan (svampar).
<http://dalafloren.se/Skogsrisikan%20%202017.htm>

www.bollnasfagel.se

Gävle-Dala Natur är Naturskyddsföreningen Gävleborg och Dalarnas medlemsblad. Alla Kretsar och medlemmar är varmt välkomna att bidra till tidningens innehåll. Kontakta Kansliet. Alla arrangemang sker i samarbete med Studieförbundet, vårt studieförbundet.

Ansvarig utgivare:
Denise Fahlander nizanfahlander@gmail.com, 070-646 10 42
Redaktör/Layout:

Elvira Varghans, elviravarghans@gmail.com, 070 -77 99 514
Nästa Gävle-Dala Natur kommer ut i September. Manusstopp 9/8.

